ΧΡΗΣΤΟΣ Π. ΦΡΑΔΕΛΛΟΣ
Μεταπτυχιακός φοιτητής Θεολογίας
ΑΜ: 1134204433

ΙΣΛΑΜΙΚΕΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΚΡΗΤΗ

Δ ι π λ ω μ α τ ι κ ή Ε ρ γ α σ ί α

Επιβλέποντες καθηγητές:

κ. Ζαχαρόπουλος Νικόλαος
κ. Κουτρουμπέλη Αφροδίτη

Τμήμα Μεταπτυχιακών Θεολογικών Σπουδών
Πανεπιστημίου «Νεάπολις» Πάφου
Κύπρος 2015

ΙΣΛΑΜΙΚΕΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ

ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ

ΚΡΗΤΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι Σούφι, οι δερβίσηδες, αποτελούν ένα κομμάτι του Ισλάμ το οποίο ασκεί στους δυτικούς μια ιδιαίτερη έλξη και γοητεία. Ίσως, διότι, κατά κάποιον τρόπο, οι αδελφότητες αρκετά συχνά κρατάνε αποστάσεις από το ορθόδοξο - σουνίτικο Ισλάμ, άρα φαντάζουν πιο ήπιοι, πιο ανεξίθρησκοι - αν και θερμά θρησκευόμενοι οι ίδιοι - και πιο κοντά στη χριστιανική κουλτούρα, από την οποία έχουν αντλήσει, άλλωστε, αρκετά στοιχεία. Αυτά, σε συνδυασμό με το μυστικισμό, τη μουσική και το χορό τους, δημιουργούν τις προϋποθέσεις μιας πολύ ενδιαφέρουσας ιδιαιτερότητας.

Ο υπογράφων, στα πρώτα φοιτητικά μου χρόνια (δηλ. προ εικοσιπενταετίας) υπήρξα «θύμα» αυτής της γοητείας. Μελέτησα τους ποιητές τους και ιδιαιτέρως τον Πέρση ιδρυτή του τάγματος των Μεβλεβί, τον Τζελαλαντίν Ρουμί. Η ζωή τα έφερε έτσι, ώστε όταν κλήθηκα να υπηρετήσω στη μέση Εκπαίδευση, τοποθετήθηκα σε ένα σχολείο, το οποίο κτίσθηκε εκεί που κάποτε βρίσκονταν οι κήποι του τεκέ των Μεβλεβήδων στα Χανιά. Έτσι, ο κλάδος της Θρησκειολογίας, μου έδωσε το έναυσμα να αναζητήσω και να γνωρίσω περισσότερα –πέρα από την ούτως ή άλλως πασίγνωστη ποίηση - των πάλαι ποτέ, «γειτόνων» μου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύμβουλο καθηγητή μου και αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» Πάφου, κ. *Ζαχαρόπουλο Νικόλαο* για την ακάματη και άμεση ανταπόκρισή του στις όποιες απορίες μου, μ'έναν τρόπο που μόνο πατρικός μπορεί να χαρακτηριστεί. Τη σύμβουλο καθηγήτρια *Δρ. Κουτρουμπέλη Αφροδίτη*, τον φύλακα άγγελο και κυματοθραύστη του Τμήματος για τη βοήθειά της. Επίσης τον καθηγητή στο «Νεάπολις», Θεολόγο – Θρησκειολόγο, Δρ. *Φαίδωνα Παπαδόπουλο* για τις συμβουλές του. Τους Τουρκολόγους κ. *Ηλία Κολοβό*, λέκτορα του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου και τον Δρ. *Μαρίνο Σαρηγιάννη* για την ευγένειά τους να απαντήσουν στα άπειρα ερωτήματα ενός άγνωστου σ'αυτούς ερευνητή. Την καλή φίλη, φιλόλογο και γαλλομαθή κ. *Όλγα Παπαδομανωλάκη* για την πολύωρη βοήθειά της στη μετάφραση του σημαντικού για την εργασία αυτή άρθρου των Clayer και Popovic. Τους μαθητές μου *Γιώργο* και *Μιχάλη Τερσενίδη* για τη βοήθειά τους στη μετάφραση αποσπασμάτων από το βιβλίο του Τούρκου συγγραφέα Ismail Kara. Τελευταίες, αλλά προφανώς όχι σε τιμή και αγάπη, ευχαριστώ τη σύζυγό μου *Άσπα*, που με ώθησε και πίστεψε σ'αυτή μου την προσπάθεια και την κόρη μου *Γιασεμί*, οι οποίες για μήνες ολόκληρους υπέμεναν να

βλέπουν την πλάτη και όχι το πρόσωπό μου, κατά τη μελέτη και συγγραφή του πονήματος αυτού.

Η επιτόπια αναζήτηση και παρατήρηση είναι ανεκτίμητη σε μια έρευνα. Οφείλω, λοιπόν, να ευχαριστήσω θερμά τους παρακάτω:

- Το Διοικητικό Συμβούλιο του *Κέντρου Αποκατάστασης Παιδιών και Νέων Κρήτης* που ανταποκρίθηκε θετικά στο αίτημά μου να περιηγηθώ στους χώρους που κάποτε ζούσαν οι στροβιλιζόμενοι δερβίσηδες, καθώς και να φωτογραφήσω και να μετρήσω τους χώρους αυτούς.
- Τον κ. *Ραφτάκη Σπυρίδωνα*, διευθυντή του Μουσικού Γυμνασίου Ρεθύμνου, για την άδεια που μας έδωσε να αναζητήσουμε αρχιτεκτονικά λείψανα του χώρου που κάποτε φιλοξενούσε τον τεκέ του Χασάν Μπαμπά.
- Τον προϊστάμενο του Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Σπλάντζιας Χανίων, π. *Εμμανουήλ Μπλαζάκη* και τον συνεφημέριό του π. *Δημήτριο Λιόλιο*, για την άδεια να εξερευνήσουμε και να φωτογραφήσουμε το ναό που κάποτε ήταν το «μητροπολιτικό» τζαμί της πόλης και στέγαζε το σημαντικότερο τεκέ των Μπεκτασήδων στα Χανιά.

Η συγκέντρωση του υλικού ήταν πραγματικά συναρπαστική. Νάματα γνώσης αδαπάνητα βρήκαμε στη βιβλιοθήκη του *Πανεπιστημίου Ρεθύμνου*, την *Εθνική Βιβλιοθήκη Αθηνών*, στη *Βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής Αθηνών*, στο *Ιστορικό Αρχείο Κρήτης* στα Χανιά, στη βιβλιοθήκη του *Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών Ρεθύμνου* και στη *Βιβλιοθήκη του Δήμου Χανίων*. Ιδιαιτέρως για την τελευταία, αλλά πρώτη σε δική μου επισκεψιμότητα, ξεχωριστές ευχαριστίες πρέπουν στις/στους βιβλιοθηκονόμους της για την ευγένειά τους και την αντοχή τους να με ανεχθούν τόσο καιρό. Το διαδίκτυο και ειδικά το *Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών* μας αποκάλυψε πραγματικούς θησαυρούς πληροφοριών και μας γλύτωσε τα πολλά χιλιόμετρα, που υπό άλλες παλαιότερες συνθήκες θα ήμασταν αναγκασμένοι να διανύσουμε για να τις βρούμε.

Έτσι, η εργασία αυτή μας οδήγησε στο να ξαναδούμε με άλλο βλέμμα τον τόπο μας, την Κρήτη και ιδιαίτερα την πόλη που ζούμε, τα Χανιά, μια και τα σημάδια του χρόνου μετά από αυτή την εργασία είναι ακόμα πιο ευκρινή και ορατά από πριν. Για όλα τα παραπάνω νιώθουμε,

πραγματικά, ευγνωμοσύνη, μια και καλύτερη γνώση του τόπου μας, σημαίνει καλύτερη γνώση του εαυτού μας.

Χρήστος Π. Φραδέλλος - Χανιά, Ιούλιος του 2015.